

III. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA C.A.S. ȘI C.S. ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului statuează expres interzicerea torturii. Astfel, „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.”

De asemenea, art. 8 din Convenție prevede faptul că „orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”. Totodată, „nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora.”

I. Sub aspect procedural vom reține că²:

1. Domnul C.A.S. (primul reclamant) și domnul C.S. (al doilea reclamant), au sesizat Curtea la 11 iulie 2005, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția). Președintele Secției a hotărât ca numele reclamanților să fie protejate, potrivit art. 47 § 3 din Regulamentul Curții.

2. Reclamanții formulează mai multe capete de cerere cu privire la fapte repetate de viol și alte rele tratamente suferite de primul reclamant. În special, primul reclamant a pretins că ancheta penală privind cercetarea acelor fapte nu a avut caracter efectiv și că a existat o atingere adusă dreptului său la viața privată și de familie.

II. În fapt se va reține că versiunile furnizate de către părțile aflate în conflict judiciar nu au corespuns, astfel:

¹ Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza C.A.S. și C.S. împotriva României, C 26692/05, din 24 septembrie 2012, publicată în M. Of., I, nr. 217 din 16 aprilie 2013.

² Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante.

I. Circumstanțele cauzei

A. Pretinsele acte de viol și de violență pricinuite primului reclamant

3. Versiunea reclamanților în ceea ce privește abuzul

4. În perioada ianuarie 1998-aprilie 1998, primul reclamant, care avea atunci 7 ani, ar fi fost supus, în repetate rânduri, la viol și acte de violență din partea lui P.E.

5. În ianuarie 1998, copilul a fost urmărit în drumul său de la școală spre casă de către P.E. În fața apartamentului familiei reclamantului, P.E. i-a smuls acestuia cheia din mână, a deschis ușa și l-a împins pe băiat înăuntru cu forța. L-a lovit pe copil de mai multe ori în stomac. L-a dezbrăcat pe reclamant de haine, i-a legat mâinile și picioarele și i-a astupat gura cu benzi de pânză albă pe care le-a scos din buzunarul pantalonilor săi. Apoi P.E. l-a târât pe copil în bucătărie, a îndepărtat o piesă de mobilier de lângă perete și a pus-o lângă canapea. L-a aplecat pe copil peste mobilier și l-a abuzat sexual. Apoi, i-a scos călușul din gură și l-a obligat pe copil la sex oral. P.E. l-a lovit din nou pe reclamant de mai multe ori în stomac, cap și în organele genitale, l-a dezlegat și i-a spus să se îmbrace. L-a amenințat pe copil cu un cuțit și l-a avertizat că îl omoară dacă află cineva ce s-a întâmplat.

6. Primului reclamant i-a fost prea frică să strige în timpul atacului.

7. Abuzul a continuat și în următoarele luni, de câteva ori pe săptămână. La un moment dat, P.E. a făcut o copie a cheii reclamantului ca să poată intra în apartament. Uneori îl aștepta pe copil înăuntru, alteori venea cu un câine și o dată a venit cu alte persoane, inclusiv cu doi copii minori. Înainte să plece din apartament, P.E. fura uneori mâncare și sume mici de bani.

8. În cele din urmă, reclamantul le-a spus fratelui și tatălui său ce i se întâmpla.

9. După aceste evenimente, primul reclamant și-a schimbat școala și în octombrie 2005 familia s-a mutat din Bacău la Iași, după consultarea

psihologului școlii.

B. Ancheta penală privind acuzațiile de viol și violență

1. Cercetarea poliției

10. La 27 aprilie și 4 mai 1998, în numele fiului său, al doilea reclamant a reclamat la Poliția Bacău abuzul sexual și violențele la care a fost supus minorul. I-a acuzat pe P.E., S.P. și L.I.D. Și-a repetat plângerile la 18 și 28 mai, la 4, 8 și 9 iunie și la 19 iulie 1998.

11. Poliția a început cercetarea cazului.

12. La 18 mai 1998, la cererea anchetatorilor, primul reclamant a fost supus unei examinări medicale la Spitalul din Bacău. Un certificat medical emis la 19 mai 1998, la cererea poliției, a indicat pe scurt constatările examinării.

13. La 12, 15 și 29 iunie 1998, P.E. a dat declarații la poliție. A pretins că nu s-a aflat în zonă în acea perioadă și că nu cunoștea familia reclamantului. A fost în clădire o singură dată, de Anul Nou, pentru aproximativ 10 minute. A recunoscut că obișnuia să plimbe câinele surorii lui, dar nu a mai făcut-o o vreme; în perioada respectivă, el dresa un alt câine, după-amiaza, de la ora 17,00 la 19,00. La testul poligraf, P.E. a manifestat un comportament simulat când a fost întrebat dacă a întreținut acte sexuale cu primul reclamant.

S.P. și L.I.D. au negat orice participare la abuz.

14. Primul reclamant a fost audiat de mai multe ori de către anchetatori. Acesta a dat detalii privind faptele. Declarațiile lui au fost redactate în scris la 19 iunie 1998, 12 octombrie 2001, 31 mai 2002 și 25 martie 2003. În unele declarații, el a arătat că i-a spus fratelui și tatălui său despre abuz, dar în altele a declarat că nu a spus nimic nimănui. În prima lui declarație, a arătat poliției că a doua zi după ce i-a spus tatălui său despre abuz, părinții l-au lăsat să se întoarcă singur de la școală și a stat singur în apartament după ce a venit de la școală.

15. Al doilea reclamant a dat declarații anchetatorilor, cu privire la fapte, astfel cum le descriesese fiul său.

16. La 15 decembrie 1999, mama primului reclamant a declarat că a suspectat că ceva se întâmpla, deoarece vocea fiului ei tremura uneori la telefon, iar uneori găsea casa murdară și mizerie în baie, dar a crezut că era vina copiilor. În fața procurorului și-a completat declarațiile și a spus că în acea perioadă a observat că dispăreau mâncare și bani din casă.

17. Primul reclamant l-a identificat pe P.E. la prezentarea pentru recunoaștere efectuată la sediul poliției.

18. Alți câțiva martori au fost audiați de către poliție, inclusiv vecini și cunoștințe.

19. La 10 ianuarie 2000, poliția i-a confruntat pe R.M. și P.E. Amândoi și-au menținut declarațiile anterioare.

20. B.V. a informat poliția că, la cererea celui de al doilea reclamant, l-a însoțit pe reclamant la școală și înapoi acasă, de câteva ori, în aprilie 1998. L-a observat pe P.E. în vecinătate de câteva ori, iar la 22 aprilie 1998 l-a văzut forțându-l pe primul reclamant să intre în apartament.

R.I., fiul adolescent al lui R.M., a spus că l-a văzut pe P.E. intrând în locuința victimei în perioada ianuarie-aprilie, uneori cu un câine. La 27 iunie 1998, poliția a organizat o confruntare între R.I. și P.E.R.I. a menținut declarația că l-a văzut pe P.E. intrând în apartament împreună cu victima și apoi că l-a auzit pe copil țipând. P.E. a negat că l-ar fi văzut pe R.I. sau că ar fi abuzat de primul reclamant.

21. Anchetatorii au percheziționat atât locuința reclamanților, cât și locuința lui P.E., dar nu au descoperit alte probe de susținere a acuzațiilor. Aceștia au verificat apelurile efectuate de pe telefonul reclamanților în perioada aflată sub investigație. De asemenea, au verificat și confirmat că vecinii de la etajul superior puteau vedea, de pe hol, cine intra în apartamentul reclamanților.

22. În timpul cercetărilor, primul reclamant a fost supus mai multor examinări medicale și psihiatrice, în prezența tatălui său.

23. La 1 februarie 2000, o nouă examinare medicală efectuată de Serviciul de Medicină Legală Bacău, dispusă de poliție, a confirmat constatările examinării din 18 mai 1998. Medicii au considerat că este imposibil de stabilit dacă făptuitorul era adult sau minor. Au concluzionat că leziunile puteau fi cauzate numai prin abuz sexual repetat.

2. Actele emise de procurori

24. La 16 iunie 2000, Parchetul de pe lângă Judecătoria Bacău a decis scoaterea de sub urmărire penală a lui P.E. și neînceperea urmăririi penale împotriva lui S.P. și L.I.D. Al doilea reclamant a formulat o plângere împotriva soluției.

25. La 27 iulie 2000, procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă Judecătoria Bacău a admis plângerea și a restituit cauza poliției pentru

completarea cercetării.

26. La 28 februarie 2001, Parchetul de pe lângă Judecătoria Bacău a decis din nou scoaterea de sub urmărire penală. La 5 septembrie 2001, plângerea celui ce al doilea reclamant a fost admisă de Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție. Acesta din urmă a dispus trimiterea cauzei la procurorul de la parchetul de pe lângă judecătoria și a dispus continuarea cercetării.

27. La 7 martie 2002, dosarul de urmărire penală a fost trimis Parchetului de pe lângă Tribunalul Bacău cu dispoziția de a se continua cercetarea.

28. La 16 septembrie 2002, procurorul din cadrul Parchetului de pe lângă Tribunalul Bacău a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui P.E. și a decis neînceperea urmăririi penale împotriva lui S.P. și L.I.D., cu motivarea că infracțiunile nu au fost comise de aceștia. S-a hotărât, de asemenea, să se continue cercetările pentru identificarea autorilor infracțiunilor.

29. Al doilea reclamant a formulat o plângere împotriva ordonanței. La 11 noiembrie 2002, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău a anulat ordonanța.

30. La 8 aprilie 2003, procurorul din cadrul Tribunalului Bacău l-a trimis în judecată pe P.E. pentru săvârșirea infracțiunilor de viol și violare de domiciliu. De asemenea, s-a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva lui S.P. și L.I.D. Primul reclamant a solicitat despăgubiri civile în cuantum de 300.000.000 lei.

31. În această perioadă, câțiva martori au fost din nou chemați pentru audiere și un nou raport de expertiză a fost întocmit, concluzionând că leziunile suferite de primul reclamant trebuie să fi fost cauzate cu aproximativ 10-12 zile înainte de examinarea din 19 mai 1998. La 31 martie 2002, al doilea reclamant a refuzat să îl supună pe fiul său, primul reclamant, la o altă evaluare psihiatrică.

3. Plângerile cu privire la ancheta penală

32. Pe tot parcursul urmăririi penale, al doilea reclamant s-a plâns de câteva ori de durata procedurii. Plângerile sale au fost respinse de către Parchetul de pe lângă Judecătoria Bacău la 16 august 1999 și la 29 februarie 2000. La 12 iulie 2002, Poliția Județeană Bacău a răspuns la o plângere similară, subliniind ultimele măsuri procedurale luate în cauză.

33. În plus, la 22 noiembrie 2001, al doilea reclamant s-a plâns că el, familia sa și câțiva

martori au fost amenințați de P.E. La 8 noiembrie 2004, P.E. i-a amenințat pe reclamanți cu represalii. Aceștia au raportat incidentele la poliție.

34. La 20 aprilie 2004, al doilea reclamant s-a plâns cu privire la ordonanța procurorului de a nu începe urmărirea penală împotriva lui S.P. și L.I.D. La 21 mai 2004, Judecătoria Bacău a respins plângerea. Hotărârea a devenit definitivă întrucât părțile nu au introdus apel împotriva acesteia.

C. Procedura în fața primei instanțe

35. Cauza a fost inițial trimisă Tribunalului Bacău. Cu toate acestea, la 27 mai 2003, Tribunalul Bacău a schimbat încadrarea juridică a faptelor și a trimis cauza judecătoriai. A observat că la momentul comiterii faptelor, persoanele de sex masculin nu erau recunoscute ca posibile victime ale infracțiunii de viol. Mai mult, pe parcursul derulării anchetei, relațiile sexuale dintre persoanele de același sex fuseseră dezincriminate. Prin urmare, faptele cercetate nu puteau fi caracterizate decât ca „perversiune sexuală” și „corupție sexuală asupra unui minor”, care se aflau în competența judecătoriilor.

Judecătoria Bacău a început judecarea cauzei. La 13 mai 2003, primul reclamant a făcut o descriere detaliată a faptelor. P.E. a negat comiterea vreunei infracțiuni împotriva reclamantului.

36. În septembrie 2003, fratele mai mare al primului reclamant a dat o declarație în instanță. Acesta a relatat ceea ce îi spusese fratele său despre abuz. A declarat, de asemenea, că în acea perioadă (ianuarie-aprilie 1998), comportamentul fratelui său se schimbase, refuza să mănânce, era tot timpul speriat și uneori avea urme de sânge pe lenjeria intimă. El a declarat că și mama lor observase urmele de sânge.

37. Mama primului reclamant a recunoscut că nici ea, nici soțul său nu s-au învoit de la serviciu pentru a sta cu copilul și a vedea ce s-a întâmplat, deși observase unele schimbări în comportamentul său și, uneori, chiar semne fizice ale unui posibil abuz.

38. Mai mulți martori au fost audiați de instanță, inclusiv vecinii R.I. și R.M., precum și S.P.

39. În perioada 20 decembrie 2002-25 martie 2003, primul reclamant a fost supus unei evaluări psihologice. Raportul final a arătat că acesta manifesta anxietate la vederea imaginii pretinsului său agresor, nesiguranță și izolare socială; că dorea să aibă rutina unui „copil normal”; și că avea

tendința să exagereze și să inventeze lucruri, ceea ce este specific celor ce suferă de traume cauzate de asemenea violență, în special copiilor.

40. La 3 iunie 2003, al doilea reclamant s-a plâns de durata procedurii și de cererea de eliberare a lui P.E. La 11 august 2003, acesta s-a plâns că P.E. a fost eliberat din detenție.

41. La 17 noiembrie 2003, primul reclamant a fost supus unei evaluări psihiatrice la Spitalul nr. 7 din Iași. Comisia de examinare a observat că era speriat, nesigur, avea dificultăți de concentrare și arăta frustrare asociată cu experiența de a nu fi crezut de alții.

42. La 5 mai 2004, Judecătoria Bacău l-a achitat pe P.E., cu motivarea că infracțiunile nu au fost comise de acesta.

43. Instanța a reținut în special că părinții nu au observat schimbarea conduitei copilului lor și nu au anunțat autoritățile în timp util, ci, mai degrabă, au așteptat după ce abuzul se petrecuse de ceva vreme. Instanța a observat, de asemenea, că descrierile faptelor făcute de primul reclamant și de martori nu au fost exacte și difereau în detalii și a subliniat că al doilea reclamant a încercat să influențeze unii martori să dea declarații împotriva lui P.E. De asemenea, instanța a acordat importanță faptului că perchezițiile efectuate în timpul anchetei nu au evidențiat urme ale prezenței lui P.E. în apartamentul victimei sau alte probe în apartamentul lui P.E. în susținerea acuzației aduse împotriva acestuia. În final, instanța a considerat că aspectele cuprinse în constatările raportului medico-legal nu erau concludente cu privire la vinovăția lui P.E.

D. Procedura în apel și în recurs

44. La 4 octombrie 2004, Tribunalul Bacău a respins apelurile introduse de procuror și de reclamant împotriva hotărârii pronunțate de judecătoria.

Tribunalul a constatat că existau contradicții între declarațiile date de părți și de martori. A recunoscut că era posibil ca aceste contradicții să fi fost cauzate de timpul scurs de la evenimente până la administrarea probelor de către instanțe, dar a considerat că durata anchetei nu a fost principala cauză a discrepanțelor. Astfel, instanța a observat că încă de la începutul urmăririi penale, al doilea reclamant și martorii au făcut descrieri contradictorii ale agresorului în diversele lor declarații și a considerat că unii martori nu au fost sinceri și că tatăl victimei a încercat să influențeze

mai multe persoane să depună mărturie împotriva lui P.E. Instanța a considerat, de asemenea, că prezentarea pentru recunoaștere organizată de poliție nu a fost realizată în mod corespunzător, deoarece persoanele alese să stea lângă P.E. nu semănau ca aspect fizic, în special cu privire la înălțime, lungimea părului și postura. Instanța a observat, de asemenea, că numai o singură familie din întregul bloc de apartamente l-a auzit pe copil țipând. Instanța s-a arătat preocupată de faptul că, în ciuda pretinselor probe fizice de abuz (urme de sânge, de exemplu) și a altor evenimente ciudate din casă (disparația hranei, mutarea mobilei), părinții au așteptat mult timp până să raporteze pretinsul abuz la poliție. În cele din urmă, instanța a observat că profilul său psihologic indica că primul reclamant era predispus la influență externă și la fantezii și a considerat că este posibil „să-și fi pus părinții pe o pistă falsă, fie pentru că nu știa cine este agresorul, fie pentru că voia să-i ascundă identitatea acestuia din urmă”.

La 20 ianuarie 2005, Curtea de Apel Bacău a respins, cu două voturi la unu, recursurile introduse de procuror și de reclamant. A reiterat argumentele prezentate de tribunal. Judecătorul care a avut o opinie separată a argumentat că probele depuse la dosar erau suficiente pentru condamnarea lui P.E. pentru corupție sexuală și violare de domiciliu.

III. În continuare, Curtea amintește în cuprinsul deciziei dispozițiile legale relevante din dreptul intern. În acest sens, cu privire la prevederile Codului Penal, în vigoare la data respectivă, se face referire la următoarele articole: art. 197 privind violul, art. 198 actul sexual cu o minoră³, art. 200 privind relațiile sexuale între persoane de același sex, art. 201 perversiunea sexuală și art. 202 cu referire la corupția sexuală.

45. De asemenea, Curtea face referire și la Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (CDC), ratificată de România la 28 septembrie 1990. Aceasta prevede că interesul superior al copilului și demnitatea sa

³ Art. 197 și 198 au fost modificate succesiv în vederea recunoașterii persoanelor de sex masculin în calitate de posibile victime ale infracțiunilor de viol și de act sexual cu un minor, prin Legea nr. 197/2000 pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal, care a intrat în vigoare la 15 noiembrie 2000, și prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 89/2001 pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal referitoare la infracțiuni privind viața sexuală, care intrat în vigoare la 26 iunie 2001. Această din urmă Ordonanță de Urgență a dezincriminat relațiile sexuale consimțite între persoane de același sex.

vor fi luate primordial în considerare în toate acțiunile cu privire la copii⁴.

46. Comitetul pentru Drepturile Copilului a interpretat textul CDC în Comentariile sale generale. Ultimul său Comentariu general nr. 13(2011) cu privire la dreptul copilului la protecție față de toate formele de violență are ca scop să ghideze statele părți în înțelegerea propriilor obligații prevăzute de art. 19 din CDC, construind pe baza documentelor existente și reflectând la evoluția acelei protecții. Comitetul a recunoscut eforturile statelor de a preveni și de a răspunde la violență. A constatat totuși că statele au rămas în urmă cu respectarea obligațiilor:

Comitetul își exprimă opinia că statelor le revine o „obligație strictă” de a lua toate măsurile adecvate pentru a implementa pe deplin acest drept pentru toți copiii, pct. 37 din Comentariul general. Printre obligațiile statului, Comitetul a identificat nevoia de a revizui și modifica legislația internă în linie cu art. 19 din CDC, a asigura protecția victimelor-copii și accesul efectiv la o cale de atac de remediere și reparație, a executa legea într-un mod adaptat copiilor și a asigura consiliere⁵.

Comitetul dezvoltă, opinia sa, în continuare privind tema „măsurilor de protecție”, subliniind importanța prevenirii, nevoia unui mecanism de raportare ușor accesibil, importanța unei anchete riguroase și totodată care să țină cont de copii, precum și a justiției eficiente și adaptate copiilor, în care procesul echitabil trebuie respectat, în special pct. 45-58 din Comentariul general.

47. La 25 octombrie 2007, Consiliul Europei, recunoscând că bunăstarea și interesul superior ale copilului sunt valori fundamentale comune tuturor statelor membre, a adoptat Convenția pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, îndemnând statele membre să adopte măsuri pentru protecția copiilor împotriva oricărei forme de abuz și să creeze un sistem capabil să pedepsească asemenea acte.

La 17 mai 2011, statul pârât a ratificat Convenția care a intrat în vigoare în România la 1 septembrie 2011.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3 și 8

⁴ A se vedea art. 3 din Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, în *Drepturile Copilului*, Ed. IRDO, 2008, p. 10.

⁵ A se vedea pct. 41-44 din Comentariu general nr. 13(2011) cu privire la dreptul copilului la protecție față de toate formele de violență, Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului.

din Convenție primul reclamant s-a plâns în legătură cu violența și abuzul sexual la care a fost supus de către P.E., cu ajutorul lui S.P. și L.I.D. Ambii reclamanți s-au plâns în temeiul art. 8 că P.E. le-a distrus casa și familia și că au fost nevoiți să se mute din oraș după evenimente, pentru a-și construi din nou o viață normală.

A. Cu privire la admisibilitate

48. Guvernul a confirmat că plângerea reclamanților în temeiul art. 8 se referă numai la faptul că presupușii făptuitori au fost achitați și că reclamanții au fost nevoiți să se mute din oraș pentru a-l proteja pe primul reclamant după incidente. În opinia sa, aceste aspecte nu trebuie să intre sub incidența art. 8 din Convenție și, în orice caz, reclamanții nu puteau fi considerați victime ale încălcării aceluși articol. Acesta arată că reclamanții au ales să se mute și nu au fost forțați în acest sens de către autorități; reclamanții au așteptat, de asemenea, 9 luni de la terminarea procesului și aproape șapte ani de la evenimente, până să se mute efectiv. Guvernul a subliniat, de asemenea, că reclamanții nu s-au plâns autorităților în ceea ce privește impactul pe care ancheta, considerată ineficientă, l-a avut asupra vieții lor private și de familie.

49. Reclamanții au contestat aceste argumente.

50. Curtea notează că al doilea reclamant se plânge numai în privința faptului că el și familia lui au fost nevoiți să se mute din oraș în urma evenimentelor. Aceste acuzații sunt invocate și de primul reclamant în plângerea sa în temeiul art. 8. Cu toate acestea, nu există nicio mențiune în dosar că autoritățile au contribuit în vreun fel la acea mutare. Mai mult, reclamanții nu s-au plâns ca atare autorităților despre faptul că au fost nevoiți să se mute din oraș.

Rezultă că acest capăt de cerere formulat de primul reclamant și întreaga plângere formulată de al doilea reclamant sunt în mod vădit nefondate și trebuie respinse în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din Convenție.

51. Mai mult, Curtea observă că primul reclamant s-a plâns despre relele tratamente aplicate de o terță persoană. În niciun moment nu a pretins că reprezentanți ai statului au fost implicați în abuzul efectiv.

Rezultă că, în măsura în care acest capăt de cerere privește aspectele materiale ale art. 3 din Convenție, acesta este incompatibil *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției, în sensul art.

35 § 3 lit. a) și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 4.

52. În cele din urmă, Curtea consideră că, în măsura în care privește caracterul efectiv al anchetei penale și impactul acesteia asupra vieții de familie a primului reclamant, restul capetelor de cerere formulate de primul reclamant în temeiul art. 3 și 8 din Convenție nu sunt în mod vădit nefondate, în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. În continuare, Curtea subliniază că aceste capete de cerere nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

53. Primul reclamant a subliniat că un abuz, precum cel pe care l-a suferit el, a fost calificat de către Curte ca tortură. Acesta a făcut referire la Cauza Aydin împotriva Turciei⁶ unde victima a fost ținută în detenție. Cât despre procedura din cauza de față, acesta a argumentat că ancheta penală nu a fost nici promptă, nici eficientă, că procurorul a așteptat 3 săptămâni până să deschidă urmărirea penală și două luni până să îl interogheze pe P.E. Acesta a susținut, de asemenea, că poliția nu a luat câteva măsuri esențiale de cercetare penală, în special prelevarea de probe ADN din apartamentul reclamanților, de la persoanele acuzate și de la câine, în timp ce alte măsuri au fost supraestimate, în ciuda relevanței lor limitate asupra faptelor. Primul reclamant s-a plâns, de asemenea, despre modul în care instanțele au cântărit probele, subliniind, în special, că au respins dovada directă a vinovăției lui P.E. (testul poligraf, prezentarea pentru recunoaștere, primele certificate medicale), favorizând evaluările efectuate mai târziu de experți asupra victimei și învinovățind părinții că nu au reacționat mai repede.

54. În cele din urmă, primul reclamant s-a plâns că încadrarea juridică acordată faptelor de instanțele naționale a contrazis cerințele Convenției și a fost posibilă numai pentru faptul că, la momentul respectiv, nu exista o legislație adecvată privind violul asupra băieților.

55. Guvernul a susținut că autoritățile au avut o sarcină grea în stabilirea faptelor cauzei, având în vedere declarațiile contradictorii date de victimă, de familia sa și de martori, pe parcursul procedurii. În opinia sa, ancheta a fost promptă, meticuloasă și

rapidă și simplul fapt că nu a dus la o condamnare nu înseamnă că a fost inefficientă. A considerat că familiei victimei i-a luat prea mult timp să reacționeze, în ciuda faptului că existau semne vizibile de abuz. Atitudinea a fost, în opinia lor, inexplicabilă, în special având în vedere că acest copil nu a mai avut probleme sociale înainte de incidente.

56. Guvernul a subliniat, de asemenea, că obligația impusă statelor în temeiul art. 3 nu reprezenta o obligație de rezultat, ci de mijloace.

57. În ceea ce privește art. 8, Guvernul a susținut că, în contextul cauzei și dat fiind modul în care reclamanții și-au formulat plângerea, ar fi greu de identificat o obligație negativă sau pozitivă care să îi revină statului.

C. Motivarea Curții

58. Curtea reiterează faptul că obligația înaltelor părți contractante în temeiul art. 1 din Convenție de a asigura tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, coroborată cu art. 3, impune statelor să ia măsuri menite să asigure că persoanele aflate sub jurisdicția lor nu sunt supuse la rele tratamente, inclusiv rele tratamente administrate de persoane fizice (a se vedea M.C. împotriva Bulgariei, nr. 39272/98, pct. 149, CtEDO 2003-XII).

59. Mai mult, absența unei responsabilități directe a statului pentru acte de violență care să îndeplinească condiția gravității, astfel încât să facă aplicabil art. 3 din Convenție, nu scutește statul de obligațiile prevăzute de această dispoziție. În aceste cazuri, art. 3 impune autorităților să realizeze o anchetă oficială efectivă cu privire la pretensele rele tratamente, chiar dacă aceste tratamente au fost aplicate de persoane fizice (a se vedea M.C., citată anterior, pct. 151, și Denis Vasilyev împotriva Rusiei, nr. 32704/04, pct. 98-99, 17 decembrie 2009).

60. Chiar dacă sfera de aplicare a obligațiilor pozitive ale statului ar putea diferi între cazurile în care tratamentul contrar art. 3 a fost aplicat prin implicarea agenților statului și cazurile în care violența este aplicată de persoane fizice care nu au legătură cu statul, cerințele privind ancheta oficială sunt similare. Pentru ca ancheta să fie considerată „efectivă”, trebuie, în principiu, să fie aptă să ducă la stabilirea faptelor cauzei și la identificarea și pedepsirea celor vinovați. Aceasta nu este o obligație de rezultat, ci de mijloace. Autoritățile trebuie să fi luat măsurile rezonabile de care

⁶ Cauza Aydin împotriva Turciei, din 25 septembrie 1997, în Culegere de hotărâri și decizii 1997-VI.

dispuneau pentru a asigura probele cu privire la incident, inclusiv, printre altele, mărturiile martorilor oculari, probele biologice și altele. Orice nereguli ale anchetei care afectează posibilitatea de a stabili cauza vătămării sau identitatea persoanelor vinovate riscă să contravină acestui standard, iar cerința de promptitudine și de termen rezonabil este implicită în acest context. În cazurile prevăzute la art. 2 și 3 din Convenție, în care caracterul efectiv al anchetei oficiale a fost în discuție, Curtea s-a pronunțat adeseori cu privire la faptul dacă autoritățile au reacționat prompt la plângerile formulate la momentul respectiv. A fost acordată relevanță momentului de începere a anchetei, întârzierii în luarea declarațiilor și duratei de timp necesare cercetării inițiale (a se vedea Denis Vasilyev, citată anterior, pct. 100 cu referințele ulterioare; și Stoica împotriva României, nr. 42722/02, pct. 67, 4 martie 2008).

61. Mai mult, obligațiile pozitive ale statului sunt inerente dreptului la respectarea efectivă a vieții private în temeiul art. 8; aceste obligații pot implica adoptarea de măsuri, inclusiv în domeniul relațiilor dintre indivizi. Deși alegerea mijloacelor pentru a asigura respectarea art. 8 în domeniul protecției împotriva faptelor persoanelor care nu au legătură cu statul intră, în principiu, în marja de apreciere a statului, o descurajare efectivă a unor fapte grave, cum ar fi violul, unde valorile fundamentale și aspectele esențiale ale vieții private reprezintă miza, impune adoptarea unor dispoziții de drept penal eficiente. Copiii și alte persoane vulnerabile, în special, au dreptul la o protecție efectivă (a se vedea M.C., citată anterior, pct. 150).

62. În continuare, Curtea reamintește faptul că nu a exclus posibilitatea ca obligația pozitivă a statului în temeiul art. 8 de a proteja integritatea fizică a individului să poată fi extinsă la chestiuni referitoare la caracterul efectiv al unei anchete penale (a se vedea M.C., citată anterior, pct. 152).

În cele din urmă, Curtea notează că și Comitetul Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului a subliniat că trebuie adoptate o serie de măsuri pentru protecția copiilor împotriva tuturor formelor de violență, care să includă prevenirea, înlăturarea consecințelor și repararea prejudiciului (a se vedea, supra, pct. 52-53).

63. În speță, Curtea observă de la bun început că actele de violență suferite de primul reclamant și necontestate de Guvern ating, fără îndoială, pragul de gravitate prevăzut la art. 3. Obligațiile pozitive

ale statului au devenit astfel incidente.

64. Curtea observă cu îngrijorare că, în ciuda gravității afirmațiilor și a vulnerabilității deosebite a victimei, ancheta penală nu a fost demarată cu promptitudine. Într-adevăr, autoritățile au avut nevoie de 3 săptămâni de la data la care a fost introdusă plângerea pentru a solicita examinarea medicală a victimei și de aproape două luni pentru a-l audia pe principalul suspect. Ancheta penală a durat 5 ani, iar plângerile repetate ale reclamantilor pe tema duratei acesteia nu au avut rezultate. Tribunalul a recunoscut faptul că s-a scurs o perioadă semnificativă de timp, dar nu a dedus nicio ingerință din acest aspect.

Mai mult, Curtea observă că timp de aproape 3 ani nu a fost dispusă nicio măsură semnificativă în cadrul anchetei penale, ulterior primei decizii luate de către procuror de a nu începe urmărirea penală (16 iunie 2000), în ciuda instrucțiunilor repetate date pe linie ierarhică de a continua cercetările.

65. La finalizarea procedurii penale, respectiv după 7 ani de la data pretinselor fapte, persoana acuzată a fost achitată. În dosar nu există niciun element care să indice faptul că autoritățile au încercat să afle dacă altcineva ar putea fi vinovat pentru aceste grave infracțiuni. Acest lucru ridică îndoieli în privința efectivității procedurii, în special într-un caz atât de delicat cum este cel ce implică abuzul sexual comis cu violență asupra unui minor (a se vedea, *mutatis mutandis*, Stoica, citată anterior, pct. 77).

66. Curtea nu a identificat niciun indiciu de arbitrarie în modul în care instanțele au realizat încadrarea juridică a faptelor. Într-adevăr, în aplicarea principiului legii penale mai favorabile, violul asupra minorilor de sex masculin nu se pedepsea penal la acea vreme, deoarece persoanele de sex masculin nu erau recunoscute ca posibile victime ale infracțiunii de viol până la data de 15 noiembrie 2000 și, deoarece, în 2001, art. 200 care interzicea actul sexual cu o persoană de același sex, inclusiv prin constrângere, a fost abrogat (a se vedea, supra, pct. 49 și 50). Înainte ca sfera de aplicare a protecției împotriva violului să se extindă la posibilele victime de sex masculin, sistemul permitea totuși pedepsirea acelor fapte în contextul altor infracțiuni, cum ar fi cele invocate în cauza examinată.

Curtea observă că legislația statului pârât protejează în prezent toate persoanele, inclusiv minorii de sex masculin sau feminin, împotriva violului, inclusiv în ceea ce privește actul sexual cu

un minor. Mai reține, de asemenea, că România a ratificat CDC și Convenția pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (a se vedea, supra, pct. 51-54), care prevede obligația statelor membre de a proteja copiii împotriva oricărei forme de abuz.

67. Cât despre procedura penală din cauza de față, Curtea reiterează că nu sunt în discuție susținerile privind erorile sau omisiunile izolate din cadrul anchetei, că nu se poate substitui autorităților interne în ceea ce privește evaluarea faptelor cauzei și că nu poate decide cu privire la răspunderea penală a prețișilor făptuitori (a se vedea M.C., citată anterior, pct. 168). În cazuri similare, Curtea și-a exprimat opinia că era de datoria autorităților să cerceteze toate faptele și să decidă în temeiul evaluării tuturor circumstanțelor relevante (a se vedea M.C., citată anterior, pct. 181).

68. Fără a face abstracție de rolul său subsidiar în această materie, Curtea își exprimă îngrijorarea în special față de faptul că autoritățile nu au încercat să cântărească probele contradictorii și nu au depus eforturi consecvente pentru stabilirea faptelor prin realizarea unei evaluări contextuale (a se vedea M.C., citată anterior, pct. 177). Curtea subliniază că ancheta penală trebuie să fie riguroasă și să țină cont de copii, în cazurile care implică acte de violență împotriva unui minor.

69. Curtea nu poate să nu observe că în timp ce autoritățile au adoptat o atitudine laxă cu privire la durata anchetei penale, instanțele naționale au acordat o importanță semnificativă faptului că familia nu a reclamat imediat la poliție preținsele infracțiuni și că, într-o anumită măsură, victima nu a reacționat mai repede (a se vedea, supra, pct. 47).

70. Guvernul a evocat de asemenea pretinsa neglijență a părinților în recunoașterea și reclamarea abuzului în timp util. Chiar dacă – analizând retrospectiv – părinții ar fi acționat cu promptitudine atunci când au observat primele schimbări în comportamentul primului reclamant și petele de sânge de pe lenjerie, Curtea nu vede cum acest lucru ar fi putut avea un impact major asupra diligenței poliției în răspunsul său la faptele reclamate. Curtea nu poate înțelege nici de ce instanțele naționale au acordat o importanță atât de mare acestui fapt.

71. Având în vedere, în special, importanța acordată reacției victimei, Curtea consideră că autoritățile nu au fost conștiente de vulnerabilitatea deosebită a tinerilor și de factorii psihologici

speciali implicați în cazurile privind abuzul sexual comis cu violență asupra minorilor, particularități care ar fi putut explica ezitățile victimei în reclamarea abuzului și în descrierile faptelor (a se vedea M.C., citată anterior, pct. 183).

72. Curtea subliniază că obligațiile statului prevăzute la art. 3 și 8 din Convenție în cazuri ca acesta impun respectarea interesului superior al copilului. Dreptul la demnitate umană și integritate psihologică implică o atenție deosebită în cazul în care un copil este victima violenței (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Pretty* împotriva Regatului Unit, nr. 2346/02, pct. 65, CtEDO 2002-III). Curtea regretă că primului reclamant nu i-a fost acordată niciodată consiliere și nu a fost asistat de un psiholog calificat în timpul procedurii penale și ulterior. Singura mențiune a unui asemenea sprijin este cea din partea consilierului școlii, care a sugerat că ar fi mai bine dacă familia s-ar muta în altă parte. Având în vedere obligațiile pozitive pe care statul pârât și le-a asumat în conformitate cu diversele instrumente internaționale de protecție a drepturilor copilului, aceasta nu poate fi considerată ca fiind o măsură adecvată de „recuperare și reintegrare”.

73. Eșecul de a răspunde în mod adecvat la acuzațiile de abuz asupra unui copil în acest caz ridică îndoieli cu privire la caracterul efectiv al sistemului pus în practică de către stat în conformitate cu obligațiile sale internaționale și goleşte de conținut procedura penală de față.

Considerentele precedente sunt suficiente pentru a permite Curții să concluzioneze că autoritățile nu au reușit să își îndeplinească obligațiile pozitive pentru a desfășura o anchetă penală efectivă cu privire la acuzațiile de abuz sexual comis cu violență și a asigura protecția adecvată a vieții private și de familie a primului reclamant. În consecință, art. 3 și 8 din Convenție au fost încălcate în privința primului reclamant.

74. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, primul reclamant s-a plâns referitor la durata și modul de soluționare ale anchetei și ale procedurii penale. Acesta s-a întemeiat pe art. 6 din Convenție.

75. Ambele părți au prezentat observații cu privire la acest capăt de cerere.

76. Având în vedere concluziile referitoare la art. 3 și 8 (a se vedea, supra, pct. 70), Curtea consideră că acest capăt de cerere este admisibil, dar că nu este necesar să se analizeze dacă, în prezenta cauză, art. 6 a fost încălcat (a se vedea,

printre altele, Bota împotriva României, nr. 16382/03, pct. 59, 4 noiembrie 2008).

D. Prejudiciu

77. Reclamantul a solicitat plata sumei de 1.000.000 EUR cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit de primul reclamant.

78. Guvernul a argumentat că nu a existat nicio legătură de cauzalitate între pretinsa încălcare și suma solicitată și că pretențiile reclamantilor erau, în orice caz, exagerate. În ultimul rând, acesta a sugerat că stabilirea unei încălcări ar constitui o reparație echitabilă în cauză.

79. Curtea recunoaște că primul reclamant trebuie să se fi simțit nedreptățit și afectat din cauza anchetei care nu a fost efectivă și a ingerinței în cursul normal al vieții sale private și de familie. Prin urmare, îi acordă primului reclamant suma de 15.000 EUR pentru prejudiciul moral.

În unanimitate,
C U R T E A

1. declară admisibile capetele de cerere introduse de primul reclamant în temeiul art. 3 și 8 cu privire la pretinsa lipsă de efectivitate a anchetei penale și la impactul acesteia asupra vieții sale private și de familie, precum și capătul de cerere introdus de acesta în temeiul art. 6, iar restul capetelor de cerere inadmisibile;

2. hotărăște că art. 3 și 8 din Convenție au fost încălcate;

3. hotărăște că nu este necesar să se examineze capătul de cerere întemeiat pe art. 6 din Convenție;

4. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să îi plătească primului reclamant, pentru prejudiciul moral, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 15.000 EUR (cincisprezece mii de euro), plus orice sumă care poate fi datorată cu titlu de impozit, ce trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal

practicată de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu 3 puncte procentuale;

5. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere formulate de reclamant.

Josep Casadevall
Președinte

Santiago Quesada
grefier

Comentariu

În Cauza C.A.S. și C.S. împotriva României ne aflăm în fața încălcării art. 3 și 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În analiza sa, Curtea a avut în vedere și prevederile Convenției ONU privind Drepturile Copilului, precum și comentariile Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului care îndeamnă statele membre să ia toate măsurile adecvate pentru a proteja copiii de toate formele de violență, inclusiv de abuz sexual, și să asigure recuperarea și reintegrarea socială a victimelor. În acest sens, așa cum reiese din hotărârea instanței de la Strasbourg, autoritățile nu au fost conștiente de vulnerabilitatea deosebită a tinerilor și de factorii psihologici speciali implicați în cazurile privind abuzul sexual comis cu violență asupra minorilor, particularități care ar fi putut explica ezitățile victimei în reclamarea abuzului și în descrierile faptelor.

În ceea ce privește aplicarea art. 8 din Convenția Europeană, acesta creează, totodată, și obligația pozitivă a statului de a proteja integritatea fizică a individului. Obligație ce poate fi extinsă în chestiuni referitoare la caracterul efectiv al unei anchete penale. Curtea a considerat că statul, prin autoritățile implicate, ar fi trebuit să ia toate măsurile rezonabile de care dispunea pentru a asigura probele cu privire la incident. Astfel, orice nereguli ale anchetei care afectează posibilitatea de a stabili cauza vătămării sau identitatea persoanelor vinovate riscă să contravină acestui standard, iar cerința de promptitudine și de termen rezonabil este implicită în acest context.

Marius Mocanu